

KERKBLAD

Jaargang 29 - nummer 3
vrijdag 11 februari 2022
editie Leeuwarden e.o.

G eandewei



De bruiloft in Kana, Jan Cornelisz. Vermeyen, ca. 1530 - ca. 1532, Rijksmuseum Amsterdam



Protestantse
Kerk

Ze hebben geen wijn meer...



Onze tijd heeft behoefte
aan mystici



It oargeltsje fan
ds Jan Jurjens



Geloofsgetuige
Hanna Lam

Column Demi Groenevelt



Tempus fugit - De tijd vliegt

Toch lijkt het net of ik rondloop in een wereld die stilstaat. Die blijft hangen in de seconden van tijd. Alsof we maar doorgaan, omdat we niet anders weten en vergelijken, omdat we streven. Vroeger was alles beter. Tevreden, dat zijn we nooit. Gebroken en gelijmd tikken we door.

Dit zijn de eerste woorden van een toespraak die ik vorig jaar hield. Deze speech gaf ik ter gelegenheid van de Lagerhuis-speechwedstrijd, die elk jaar in het provinciehuis georganiseerd wordt.

Op oudjaarsavond, wat al een tijdje geleden is als u deze column leest, moest ik terugdenken aan deze woorden. Want cliché of niet: 2021 is naar mijn mening daadwerkelijk omgevlogen. In deze speech gaf ik een terugblik op de 'grote' onderwerpen van het jaar daarvoor. Corona, natuurlijk. Maar ook klimaatverandering en radicalisering. Racisme en de opkomende polarisatie.

In deze column wil ik het hier niet over hebben. De 'grote' onderwerpen moeten een keer plaats maken voor al het goeds en moois wat 2021 ons heeft gebracht. In plaats van de bekende 'goede voornemens' eens de momenten benoemen waar we dankbaar, blij en misschien wel trots op zijn. Ik wil u vragen - en wie weet uitdagen - om hier eens over na te denken. En ik hoop dat u net zoals ik tot de conclusie komt dat het goed voelt om 2021 ook op een positieve manier af te sluiten.

Ik sloot destijds mijn speech af met de woorden: *Stop nu eens met stilstaan. Sla een pad in. Reis op de weg die we samen kunnen gaan. Nu, met het oog op de klok, want zo tikt de tijd, tempus fugit. Gebroken en gelijmd, maar ook geheel.*

De dankbare momenten die we in deze tijd zo snel lijken te vergeten. De momenten waar we juist nu de kracht uit moeten halen. Het zijn die momenten waar wij U zo hard voor moeten en willen danken, elke dag opnieuw.

Deze momenten lijmen de tijd.

Demi Groenevelt uit Dokkum studeert rechtsgeleerdheid in Groningen

Meditatie Maria

'Ze hebben geen wijn meer...' (Johannes 2: 3)

door ds. Geert van Wieren

Het is feest in Kana. Twee mensen hebben elkaar trouw beloofd en dat moet gevierd worden. Onder de genodigden zijn Maria, de moeder van Jezus, Jezus zelf en zijn leerlingen. Welke relatie zij tot het bruidspaar hebben, vertelt Johannes niet. Familie, vrienden, burens, het zou allemaal kunnen.

Het is een vrolijke boel en de wijn stroomt rijkelijk. Toch pakken donkere wolken zich samen. Maria heeft het door. Ze weet dat de wijn bijna op is en dat betekent crisis. Ze gaat ermee naar Jezus en legt Hem de nood voor: 'Ze hebben geen wijn meer'. Tot zover het verhaal. Laten we doen alsof we niet weten hoe het verder gaat.

Ik zoom in op Maria. Wat doet zij? In de crisis richt zij zich tot Jezus. Zij legt Hem voor wat er aan de hand is vanuit het vertrouwen dat Hij bij machte is er iets mee te doen. Ze weet niet hoe, wat en wanneer, maar gaat ervan uit dat Hij zal helpen.

Woorden als een gebed

'Ze hebben geen wijn meer.' Het zijn maar een paar woorden. Er wordt niet omheen gedraaid. Ze zegt het zoals het is. De nood wordt niet verhuld, maar in duidelijke taal uitgedrukt. Ik wil die woorden lezen als een gebed.

Maria is niet in staat iets aan de nood te doen. Ze heeft niet de oplossing waarmee de zorgen afgewend of opgelost kunnen worden. Ze is een enkeling en daarmee een minderheid in het geheel. De nood die iedereen treft verlamt haar echter niet. Ze is begaan met de mensen op het feest. De crisis bederft de vreugde en

het plezier. Dat kan niet de bedoeling zijn. Hoe de mensen zelf de crisis denken op te lossen, horen we niet in het verhaal. We lezen wél wat Maria doet: zij gaat ermee naar Jezus. Ze brengt het in gebed. Daarmee geeft Maria een voorbeeld om na te volgen.

Niet onverschillig

In Nederland is de kerk klein en niet in staat grote zorgen weg te nemen of op te lossen. Maar zij is wel begaan met wat er om haar heen gebeurt. De wereld als schepping Gods gaat haar aan haar hart. De mensen als beeld dragers van God laten haar niet koud. Wanneer de wijn dichtbij en/of ver weg opraakt dan is zij daar niet onverschillig over.

De nood van de ander is ook de nood van de kerk. Als de wijn op raakt, bidden wij tot God en zeggen 'Ze hebben geen wijn meer.' Dat doen we in het vertrouwen dat God bij machte is er iets mee te doen. We weten niet hoe, wat en wanneer, maar gaan ervan uit dat Hij helpen zal. En dan kan het best wel zo zijn dat menselijke inspanningen door Hem gezegend worden. God werkt meestal door mensenhanden heen. Niet alleen door handen die gevouwen worden, wel vanwege die gevouwen handen.

Bidden lijkt misschien zinloos, maar vergis je niet: er gaat kracht vanuit. Het gebed trekt de hemel naar de aarde, maar lift de aarde ook op naar de hemel. En van die wisselwerking mag je veel goeds verwachten. Dan is er altijd toekomst. Lees het verhaal maar verder.

ds. Geert van Wieren is predikant van de Protestantse Gemeente Oosternijkerk

Leesrooster

Week 6, 13 t/m 19 februari

zondag	Jesaja 48:12-22
maandag	Jesaja 49:1-7
dinsdag	Jesaja 49:8-13
woensdag	Jesaja 49:14-26
donderdag	Psalm 3
vrijdag	Lucas 6:1-11
zaterdag	Lucas 6:12-26

Week 7, 20 t/m 26 februari

zondag	Lucas 6:27-38
maandag	Lucas 6:39-49
dinsdag	Lucas 7:1-10
woensdag	Lucas 7:11-17
donderdag	Amos 1:1-10
vrijdag	Amos 1:11-2:5
zaterdag	Amos 2:6-16

Geandewei

Kerkblad voor de Protestantse Kerk in Fryslân

Colofon

Hoofdredacteur: Arjen Bakker
Romptastrjitte 15, 9036 PK Menaam

Kopij voor het algemene deel:
Uiterlijk 15 dagen voor verschijnen naar redactie@geandewei.nl
Dit adres is **niet** voor abonnementen en bezorgklachten, kijk hiervoor bij de rubriek van uw eigen kerkelijke gemeente

Advertenties: J. Hoogenboom
T. (050) 4091204
E: info@hoogenboom-communicatie.nl

Vormgeving, druk, post- en digitale abonnementen:
Dekker Creatieve Media en Druk,
Hortensiastraat 10, 8922 HD Leeuwarden
E: administratie@geandewei.nl

Kijk voor meer informatie op www.geandewei.nl

Titus Brandsma

Onze tijd heeft behoefte aan mystici

Het was 1932, toen Titus Brandsma werd aangesteld als rector magnificus van de katholieke universiteit van Wageningen. Bij zijn aantreden sprak hij zijn Diesrede uit. De eerste woorden uit die rede luiden: 'Onder de vele vragen, welke ik mijzelf stel, houdt geen mij meer bezig dan het raadsel dat de zich ontwikkelende mens, prat en fier op zijn vooruitgang, zich in zoo grote getale afkeert van God.'

door Jolanda Tuma

Pater Titus Brandsma, geboren in een katholiek gezin in Fryslân, volgde de weg van studie en contemplatie binnen de katholieke zuil. Hij voelde zich sterk aangetrokken door mystici als Theresa van Avila en Johannes van het kruis. Hij was rustig en rusteloos. Hij straalde een innerlijke rust uit, maar was ook op vele terreinen actief, reisde stad en land af om zich in te zetten voor recht en vrede, voor onderwijs, persvrijheid en de Friese taal. De kleine en kwetsbare Titus Brandsma werd in januari 1942 opgepakt door de nazi's en kwam nog geen half jaar later om in concentratiekamp Dachau. Fysiek gebroken, maar zijn innerlijke rust onaangestast.

Bron van kracht

Wat er werkelijk in hem omging is moeilijk te peilen, maar zeker is dat Titus Brandsma een onuitputtelijke bron van kracht vond in Maria, moeder Gods. Zoals Maria, aangeraakt door God, ontvankelijk was voor Gods liefde, de vrucht van Gods liefde droeg in haar schoot en geboren liet worden in de wereld, zo ervoer Titus Brandsma de liefde van God in zijn leven. Hij koesterde en cultiveerde deze liefde in zijn wezen opdat hij in zijn spreken en handelen iets van die liefde zichtbaar maakte in de wereld om zich heen.

Er zijn veel mensen geweest die hem hebben ontmoet en onder de indruk raakten van zijn rust en uitstraling. Zalig is hij geworden volgens de katholieke kerk. Heilig, bijna.

Geen verbinding

Wanneer Titus Brandsma in zijn Diesrede spreekt over het feit dat in zijn tijd, de jaren dertig van de vorige eeuw, zoveel mensen zich afkeren van God, heeft hij het niet zozeer over de ontkerkelijking maar over het gegeven dat mensen geen verbinding meer lijken te kunnen vinden tussen zichzelf en God als bron van leven.

God wordt ver weg gehouden van het eigen leven, als een abstractie, als een niet meer zinvol begrip. De mens heeft God niet meer nodig, in tijden van grote vooruitgang. Het begrip God krijgt een nostalgische lading, 'niet meer van deze tijd'.

Maar door God als een abstract en nostalgisch begrip buiten het eigen bestaan te plaatsen, wordt ook een wezenlijk deel van jezelf buitengesloten. En ontstaat een vervreemding met je diepste identiteit, vervreemding met de wereld om je heen en met dat wat groter is dan onszelf.

We zijn inmiddels negentig jaar verder, en ik kan me niet aan de indruk onttrekken dat die

vervreemding een grote rol speelt in het leven van vandaag en de manier waarop we met onszelf, met elkaar en met de wereld om ons heen omgaan. Alsof we het spoor bijster zijn, vervreemd van onszelf, vervreemd van onze diepste identiteit.

Godsbegrip

Titus Brandsma wijst in zijn Diesrede van 1932 op de noodzaak om het godsbegrip opnieuw te definiëren. Niet om de kerk te redden, maar in het belang van het leven zelf, ons samenleven en de schepping waarin we bestaan. En volgens hem kunnen de mystici ons helpen om opnieuw te zoeken naar een *way of life* die heilzaam is voor onszelf, voor de samenleving en voor de schepping waarin we leven.

Mystici zijn mensen die op enig moment in hun leven geraakt zijn door iets of iemand. Een liefde die overweldigend is. Het laat hen niet meer los en die liefde groeit in die mens, zoals een kind groeit in de moeder. Wanneer die liefde wordt gekoesterd en gevoed groeit er een eenheid, een verbondenheid die niet anders kan dan zich naar buiten richten, onstuitbaar als een geboorte, in een manier van leven die eenheid en verbondenheid met de mensen om zich heen en de wereld om zich heen steeds sterker maakt.

De liefde toelaten

Ik denk dat onze tijd grote behoefte heeft aan mystici, aan mensen die zich ontvankelijk op-

stellen en zich durven openstellen voor de liefde van God die niet abstract is of nostalgisch, maar leeft in ons binnenste. Nee, we zijn geen heiligen, en dat hoeven we ook niet te worden. Wel worden we uitgenodigd om de liefde toe te laten, te vertrouwen op de kracht van dat weerloze kwetsbare en die liefde in onszelf te laten groeien. Midden in een wereld die lijkt te worden ondermijnd door geschreeuw, lawaai, platvloersheid en economisch gewin.

Inwoning en inwerking

Ik eindig deze overdenking met een ander citaat uit dezelfde Diesrede van Titus Brandsma, mysticus en (bijna) heilige: 'Wij moeten allereerst God zien als de diepste grond van ons wezen, verholten in het meest innerlijke van onze natuur. Die inwoning en inwerking Gods moet niet enkel het voorwerp van intuïtie wezen, maar zich in ons leven openbaren, in onze woorden en daden tot uitdrukking komen uitstralen uit heel ons wezen en optreden.'

We hoeven niet heilig te zijn, maar kunnen ons wel door heiligen laten inspireren.

Jolanda Tuma uit Winsum (Gn) is vrijgevestigd geestelijk verzorger en een vaste medewerker van Geandewei

In Geandewei 4 gaat ds. Herman F. de Vries vanuit protestants perspectief in op de (aanstaande) heiligverklaring van Titus Brandsma



Titus Brandsma in zijn studeerkamer foto: Regionaal Archief Nijmegen

Byldspraak - Willem Wilstra

Hobbys

Doe't dominy Jan Jurjens út Drachten mei emeritaat gie, frege ik him by syn ôfskie oft er wol hobbys hie.

It kaam der net sa spontaan út, mar it die bliken dat er graach wat mei hout ompielde en dat er wat ûnder hannen hie. Wy praten ôf, dat ik 'skielk' wolris lâns komme soe.

Trouwens, as preekfeint hie ik him ek noch wolris yn de preekbeurten stean sjoen en dat ferwûnderet my neat, want de fjilden binne noch wyt...

Ik haw him frege, om foar my op te skriuwen hoe't er dat nifeljen ûnderfûn hat. Wel, it resultaat is hjirby. Mei syn eigen tekst.



Scan de foto met de Geandeweï-app en beluister hoe ds. Jurjens zijn orgeltje bespeelt



Al dwaande leart men

In de timmerwerkplaats hanteerde ik al vroeg de hamer en sloeg de werkbank vol spijkers. Dit 'hamertje tik' werd beperkt getolereerd. Maar na enige tijd werd me de deur gewezen.

Als verlate boetedoening trok ik recentelijk antieke spijkers uit balken van de Zuiderkerk, zodat dit houtwerk hergebruikt kon worden voor de metamorfose van het interieur. Het welkom aldaar was allerhartelijkst, maar het gesjor en getrek aan verroeste spijkers had ik gauw bekeken.

Die fascinatie voor timmeren was ongetwijfeld de grond van het verlangen om iets te bouwen. Wat ligt er voor een dominee meer voor de hand dan de bouw van een klein orgeltje. In die periode dat de tikmachine plaatsmaakte voor het gezoem van de computer roerde zich opnieuw een onbedwingbare drang.

Ziet niet elke dominee graag iets uit zijn handen komen wat eigenhandig is gemaakt? Wat een voldoening als de preek uit

de printer rolt. En is 'tromje op', geen oerbehoefte van elk mens? Dus greep onze amateur hamer en zaag.

Roeping? Overmoed? Hoe je ook noemen wilt, het geschiedde. Zoals in theologentaal alle grote ongrijpbare mysterieuze kantelmomenten in de geschiedenis graag onder de noemer 'en het geschiedde' worden gevat.

Het prille en bescheiden begin was de muzieklessenaar. En zie daar! Het resultaat mag gezien worden. Waar het hart vol van is, loopt de mond van over. Het resulteerde in support. Van deze en gene ontving ik hout, tips etc. Zo waagde ik me aan een volgende stap. Uit mijn handen groeide het eerste orgelpijpje en ja hoor er kwam geluid uit. Zo volgden er meerdere. Daar stonden ze te pronk op de pijpenstok, prachtig in gelid: 'Zo gek nog niet'.

Ik ging er muziek in zien, de windlade werd geboren, de balgen, het klavier. Maar ja, hoe tover je eruit, wat erin zit? De eerlijkheid gebiedt te zeggen, dat ik wel eens de wanhoop nabij was, zeker als bij een druk op de toets meerdere naburige pijpen zich

lieten horen. Een uitbundigheid die je als bouwer niet wenst. Maar alle crises werden overwonnen. Uiteindelijk kreeg ik de lekken voldoende dicht en werd van de ongewenste bijgeluiden verlost.

In mijn oren klinkt het instrument nu beschaafd en durf ik het te laten horen. Zo waag ik me achter de toetsen aan bepaalde partita's van Frescobaldi of eenvoudige pastorales. En uiteraard speel ik liederen uit het Liedboek. Dat alles in de geborgenheid van de woonkamer

Voor onze bouwer gaat niets boven het spelen op het instrument dat hij zelf heeft vervaardigd. Moeilijk te spelen passages hoopt hij onder de knie krijgen. Als het zo uit komt wordt er wel eens een noot overgeslagen.

Het hele bouwproces was een mooie oefenschool in vaardigheden als: uitdagingen aangaan, vertrouwen hervinden, met teleurstellingen omgaan, geduld oefenen, de tijd nemen, oplossingen bedenken en genieten van succesjes. Op de weg van liefde, vrede en recht kunnen deze geoefendheden zeker geen kwaad.

Persoonlijk Ijndelijk kann ik sgrijven

De letters staan nog op de verkeerde plaats. Er is veel taal, maar nog weinig kennis van grammatica en spelling. Maar ze waagde het, die kleindochter van mij! *door Rob van Essen*

Met mijn school-Frans hield ik het op vakantie bij 'merci beaucoup', bang om mijn gezicht te verliezen. Maar daardoor kwam het zelden tot een echte ontmoeting en miste ik de vreugde van de wederkerigheid. Dat besepte ik pas toen mijn kleindochter, met lieve hanepoten, mij deze ontboezeming over de post deed toekomen.

Een kind dat delen wil: eindelijk kan ik schrijven! Kan ik delen wat mij blij maakt? Ze wacht niet tot ze haar 'master' Nederlandse taal heeft. Ze neemt het weinige en het wordt veel.

Johannes vertelt in zijn evangelie (hoofdstuk 6) over een jongen die bereid is het weinige dat hij heeft te delen. Onder de indruk van Jezus' daden zijn velen Hem gevolgd en dat plaats zijn leerlingen voor een probleem. Een verhaal dat in de kerk vaak klinkt op de zondag Laetare (verheug u!), als we halverwege de vastenperiode zijn.

Het dilemma van Jezus' leerlingen: te weinig geld om zovelen te eten te geven. Gelijk hebben ze. Maar je hoeft niet eens 'gelovig' te zijn om toch het 'onmogelijke' te wagen. Ik denk aan mensen die midden in de coronapandemie een zaak openden.

'Hoe moet dat met de kerk na corona?', hoor je wel. 'Overleven we dit in een tijd van secularisatie en kerksluiting?' Alle reden tot zorg. Maar vergeet niet de verborgen rijkdom, die pas aan het licht komt als mensen durven te delen. Johannes vertelt over dat kind, zelf een wonder van gedeelde liefde, dat vermenigvuldiging op gang zet.

'Wat stelt dat voor, dat weinige voor zovelen?', zeggen de leerlingen. Het is de vraag die ook klonk toen Israël door de woestijn trok en de Eeuwige het manna schonk. Een vraag vanuit verwondering, maar ook vanuit hunkering. Het is belangrijk dat niet kwijt te raken in deze 'vastentijd'.

Als we wat we bezitten durven inzetten – en wat is ons weinige veel! – dan breekt de verwondering door. Verwondering over de vreugde voor Gods aangezicht te mogen bestaan. Kerk-zijn, discipel-zijn, staat of valt niet met wat wij organiseren kunnen. Geloven gebeurt per definitie in situaties van tekort. Maar toch: *Ijndeluk kann ik sgrijven*: mag ik delen waarvan mijn leven vol is!

Rob van Essen is emeritus-predikant



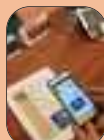
Breng foto's tot leven met de Geandewei-app

Sommige artikelen in Geandewei zijn voorzien van een rood fototoestel-icoontje. Dit betekent dat u de foto kunt scannen met de Geandewei-app om een filmpje of een andere interactieve toepassing te starten. U vindt de app in Google Play (Android) of de App Store (Apple). Installeer hem en volg de volgende instructies om uw drukwerk tot leven te brengen:

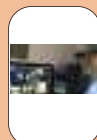
Klik op het foto-icoon in de app op uw telefoon of tablet



Richt de telefoon of tablet op de foto in uw papieren blad



Het bijbehorende filmpje speelt automatisch



Geloofsgetuige

Hanna Lam

'Stil maar, wacht maar, alles wordt nieuw'



* 1 februari 1928, Utrecht,
† 2 januari 1988, Bunnik

Johanna Raadgever trouwde in 1952 met Anton B. Lam (1926-1970). Voor hun kinderen schreef ze versjes bij Bijbelverhalen. Via haar echtgenoot kwamen ze terecht bij zijn collega op de pedagogische academie, muziekdocent en componist Wim ter Burg. Hij schreef er eenvoudige en lichtvoetige melodieën bij. Zo ontstond in 1966 de eerste bundel *Alles wordt nieuw*.

De liedjes sloegen onmiddellijk aan. Er volgden nog drie bundels. De vertellende verzen blijven dicht bij de Bijbelteksten, zonder te preken. 'Zomaar te gaan met een staf in je hand'. 'Waar zou de stad van de vrede zijn, kun je er komen al ben je ook klein?' 'Als je geen liefde hebt voor elkaar'. Willem Barnard vond ze 'verrassend eenvoudig en goed van taal, toon en theologie.'

Hele generaties kinderen groeiden er mee op. De bundels kwamen tegelijk met een nieuwe *Psalmberijming* (1967) en het *Liedboek voor de kerken* (1973). Theologisch sloten ze goed op elkaar aan. Haar liederen vonden dan ook de weg naar veel kerkdiensten. In 2013 kregen 21 van haar liederen een plek in het kerkelijke *Liedboek*. Maar in het christelijke basisonderwijs waren ze intussen opgevolgd door liedjes van Elly en Rikkert en vervolgens door weer andere. En de liedjes die nu met een muisklik van de juf uit speakers de klas binnenkomen, zijn veel vluchtiger.

Hanna Lam schreef ook kinderboeken, hield lezingen over het thema 'kind en godsdienst', vertaalde een Kinderbijbel en maakte liedteksten voor de feministische bundel *Eva's Lied*.

Eén lied uit de eerste bundel heeft het vaak in preken moeten ontgelden. Het was geschreven bij de belofte uit Openbaring over een nieuwe hemel en nieuwe aarde: 'Zie, Ik maak alle dingen nieuw'. Maar na de jaren zestig gingen kerken op de activistische toer met weinig ruimte voor de dimensie van troost in de boodschap van geloof en hoop. Stil maar, wacht maar? De wereld wordt pas nieuw als wij opstaan! In haar laatste bundel uit 1987 stond één opzeggingsje zonder melodie. Het was geschreven in het zicht van haar naderende dood. Dezelfde troost als in dat verguisde lied, maar in andere woorden. 'De mensen van voorbij, zij worden niet vergeten. De mensen van voorbij zijn in een ander weten. Bij God mogen ze wonen, daar waar geen pijn kan komen. De mensen van voorbij zijn in het licht, zijn vrij.'

Harmen Jansen

Diversen

Heel kleine gemeenten hoeven minder gegevens te leveren

Heel kleine gemeenten en diaconieën binnen de Protestantse Kerk hoeven niet langer onevenredig veel gegevens en controles in te voeren in de kerkelijke administratie. Dat heeft het Generaal College voor de Behandeling van Beheerszaken (GCBB) besloten. De zogeheten micro's zonder personeel, met geen of vrijwel geen beleggingen en een klein bedrag aan baten kunnen volstaan met een beknopt bestuursverslag en een beperkte verklaring van de kerkenraad en ook zijn er minder controlevragen aan de (kas)controlecommissie. Het CGBB voert deze wijzigingen door in het FRIS-systeem, eind maart of begin april. Ze gaan meteen voor de jaarrekening 2021 in. Het college verwacht dat bijna de helft van de diaconieën en ook sommige gemeenten er veel baat bij zullen hebben.

Vasten met de hele gemeente en sparen voor Kerk in Actie

Kerk in Actie komt met een gratis vastenkaart die het mogelijk maakt om met de hele gemeente te vasten tijdens de veertigdagentijd. De kaart geeft elke week een nieuwe vastentip. Via die tips spaar je mee voor het veertigdagentijdproject in Libanon. Kerk in Actie steunt het werk van jongerencentrum Manara in Beiroet. Kwetsbare tieners uit de overbevolkte en arme wijk Bourj Hammoud krijgen daar huiswerkbegeleiding, psychosociale hulp en vaktrainingen voor betere kansen op de arbeidsmarkt. De vastenkaarten, de bekende spaardoosjes en andere materialen zijn te bestellen via kerkinactie.nl

Meedenkers gezocht voor materialen jonge generaties

De Protestantse Kerk wil vanaf 2023 een pakket aanbieden waarmee taakdragers in de kerk een heel seizoen kunnen vullen met programma's, spellen, challenges en werkvormen voor jonge generaties, dus voor kinderen, tieners, jongeren en gezinnen. Om die pakketten goed te kunnen samenstellen, wordt van februari tot november 2022 een pilot gehouden. De Protestantse Kerk is op zoek naar betrokken mensen van verschillende gemeenten die willen meedenken en de pakketten willen testen. Van deze vrijwilligers wordt verwacht dat ze beschikbaar zijn voor een kennismakingsgesprek, een vervolgesprek, het testen van de pakketten in hun gemeente en een evaluatiegesprek naar aanleiding van die testen. Aanmelden kan via jongprotestant.protestantsekerk.nl, vragen kunnen gesteld worden aan Sandra Zagt via s.zagt@protestantsekerk.nl.

'Kom verder!' (1)

De ambtsperiode van ds. A.

'Kom verder!' Onder die titel is vorig jaar deel 1 van de memoires van Freek de Jonge verschenen. Het gaat over zijn vader, ds. A. de Jonge, die van 1942 tot 1946 hervormd predikant in Westernieland was. En van 1946 tot 1951 in Workum – hij was daar een van mijn voorangangers. In 1951 vertrok het gezin De Jonge naar Zaandam. In deze bespreking (in twee delen) beperk ik mij voornamelijk tot de periode-Workum van De Jonge Sr.

door dr. Jan Dirk Wassenaar

Freek de Jonge spreekt zelf over 'een romantische weergave van de werkelijkheid'. Dat roept de vraag op: is het feit of fictie? Recensent Rob Schouten schreef in *Trouw* dat hij bereid was te geloven dat het portret van Freek van zijn vader klopt, en wel op basis van het grote aantal bronnen waarnaar de auteur achter in *Kom verder!* verwijst.

Toen Freek vorig jaar bij mij op bezoek was om over de periode-Workum van zijn vader en de context daarvan te praten, heb ik hem een stapeltje wetenschappelijke boeken meegegeven. Ik moet zeggen: hij heeft er zijn voordeel mee gedaan. Hij heeft de kerkelijke en theologische ontwikkelingen in de jaren veertig en vijftig van de vorige eeuw trefzeker onder woorden gebracht. Dat mag voor iemand die niet kerkhistorisch geschoold is een hele prestatie genoemd worden.

Dat laat onverlet dat er ook veel fictie in het boek te vinden is, vooral in de dialogen. Wat dat betreft heeft het – inderdaad – veel van een roman. Om nog even op het 'verwerken' van de door mij opgegeven literatuur terug te komen: in een interview met Coen Constandse en Jilles de Klerk, in *In de Waagschaal* van 8 januari, laat Freek weten dat hij het helemaal geen corvee gevonden heeft.

De onzekerheid van Andries de Jonge

Eerst iets over de titel van deel 1 van de memoires van Freek. 'Kom verder!', dat hoorde aankomend student theologie Andries de Jonge nadat hij de hoge deur van de kamer van prof.dr. G. van der Leeuw in het universiteitsgebouw in Groningen voorzichtig opgeduwd had, na eerst 'Binnen!' gehoord te hebben.



President-kerkvoogd D.J. Tjeerde (links) overhandigt de sleutels van de gerestaureerde St. Gertrudiskerk aan ds. A. de Jonge (21 juni 1951).

de Jonge in Workum



De St. Gertrudiskerk, richting het koor, met het deels open koorhek. Foto: Kerkfotografie / Diana Nieuwold.



St. Gertrudiskerk, richting het koor, met het deels open koorhek. Foto: RCE / Wouter van der Sar

'Raker had hij op dit door twijfel ontwrichte moment niet aangesproken kunnen worden. 'Kom verder!' In die aansporing klonk direct de bemoediging door waar hij ten diepste behoefte aan had. Een simpel blijk van vertrouwen: Je mag er zijn! Kom verder!', aldus Freek.

Andries de Jonge werd geplaagd door onzekerheid. 'Zou de ratio het verlangen naar het mysterieuze gaan verdringen? Kon vrijheid een opzichzelfstaand streven zijn zonder morele verplichting? Was geloven aangeleerd of aangeboren? Zat God in de mens of kwam de mens uit God?'

Die onzekerheid krijgt kleur tegen de achtergrond van de wijze waarop Andries' vader Willem op een nazomerse dag in 1900 op het Zeeuwse Duiveland een roeping had gekregen. Op een gedragen toon, galmend als in een lege kathedraal, had de toen veertienjarige jongen iemand horen zeggen: 'Waar zijt gij?' Hij had geantwoord: 'Hier ben ik, Heer. Hier ben ik.' Hij was evangelist geworden.

De roeping van Willem de Jonge

Ds. De Jonge kwam op de roeping van zijn vader terug op een uiterst moeilijke dag in zijn leven. Hij zat in zijn studeerkamer in de pastorie in Workum toen zijn vader op de deur klopte.

'Hij mompelde, terwijl alles in hem schreeuwde nee, niet nu: 'Kom verder!' Zijn vader had niet echt op toestemming van zijn zoon staan wachten. Stel je voor, de vader, de geroepene, wordt door de zoon, de geleerde,

de toegang ontzegd.'

Verderop: 'Zijn vader had erbij willen zijn als de Heilige Geest zich over zijn zoon zou ontfermen. De oude man schuifelde timide naar de deur, pakte de kruk.

- 'Wacht!' zei hij opeens. 'Vader, voor u gaat één vraag: Wat zei God eigenlijk tegen u?'

- 'Hoe bedoel je?'

- 'In dat weiland. Op Duiveland.'

- 'De dames willen dat ik een kopje thee kom drinken.'

- 'Nee, ik wil het nu weten. U zit in dat weiland met die koeien. De zon brandt op uw kop, u bent uw pet vergeten en God roept u. Wat zei Hij?'

- 'Dat is zo lang geleden, dat weet ik niet precies meer.'

- 'Onzin. Als ik er al bijna dagelijks aan denk, dan moet het bij u toch zeker ook voortdurend door uw hoofd schieten?'

Zijn vader knikte met tegenzin.

- 'Wat zei God?'

- 'Ik weet het niet meer.'

- 'Zei God dat toen of zegt u dat nu?'

Zijn vader moest daar even over nadenken.

- 'Ik, nu.'

- 'Kan het zijn dat God helemaal niets tegen u gezegd heeft?'

Het gesprek werd afgebroken: iemand kwam binnen om De Jonge Sr. op te halen voor de thee.

De herinrichting van de Grote Kerk in Workum

De ambtsperiode van ds. De Jonge in Workum werd voor een groot deel bepaald door de restauratie en de herinrichting van de uit de late

Middeleeuwen daterende Grote Kerk van het stadje. De dominee had zich voorgenomen de kerk in te richten op basis van de inzichten van Van der Leeuw, die voorman van de Liturgische Beweging was. 'Wat inhield dat de gemeente actiever bij de eredienst zou worden betrokken en dat het Woord minder dominant werd. Hij kreeg al snel in de gaten dat dat gevoelig lag.'

Het heeft inderdaad veel strijd gegeven. Men vond de plannen van ds. De Jonge 'te rooms', 'te liturgisch', 'met te weinig nadruk op het Woord'. 'En vooral was men bang voor de imponerende ruimte, de leegte volgens iemand, die de restauratie van de kerk had opgeleverd. De meeste gelovigen zeiden het niet hardop, maar er werd gesnakt naar gezelligheid. God en gezelligheid, laat Karl Barth het maar niet horen, dacht hij.'

De strijd spitste zich toe op het al dan niet herplaatsen van het voor-reformatorische koorhek. 'Na een richtingstrijd waaraan Schieringers en Vetkopers een puntje konden zuigen, ging de kerkvoogdij ten langen leste akkoord met het compromis dat collega De Bruijn had weten te vinden. Een Salomonsoordeel waarbij het koorhek in tweeën werd gedeeld. Eén helft werd geplaatst, dat wil zeggen een kwart aan elke kant. De avondmaalstafel ertussenin.'



N.a.v. Freek de Jonge, *Kom verder!* Memoires 1; Atlas Contact, 2021; 334 p.; 22,99 euro

dr. Jan Dirk Wassenaar is predikant van de Protestantse Gemeente Hellendoorn en een vaste medewerker van Geandewei

VOLGENDE KEER in G eandewei



Geloof is de zekerheid dat de hoop werkelijkheid wordt

